

İNTERNET GAZETELERİNİN HABER YAZIM KURALLARI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ*

Göksel BASMACI**

Özet

İnternet teknolojisindeki gelişmeler bireyin iletişim alışkanlıkları üzerinde çeşitli dönüşümlere neden olmakla birlikte geleneksel gazetecilik pratiklerinin değişmesinde de belirleyici bir rol oynamıştır. Temel gazetecilik kurallarının göz ardı edildiği internet gazeteciliğinde geleneksel ilkelerin yerini yeni ölçütler almıştır. Gerek içerik olarak gerekse biçimsel açıdan dönüşümlerin yaşandığı mecrada haberin toplanma, doğrulanma ve yazım süreçleri teknolojinin koşullarına göre şekillenmiştir. Bu noktada belirli bir sistem içerisinde oluşturulması gereken haberlerin yazımında kuralsızlıkların olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu probleme istinaden bu araştırmada internet gazeteleri haber yazım kuralları çerçevesinde analiz edilmiştir. Ele alınan yayınlar haber değerleri, başlıklar, yazım teknikleri, görseller ve içerikteki hatalı uygulamalar üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın evrenini Türkiye'deki internet gazeteleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda örneklem olarak Türkiye'de en fazla takip edilen Ensonhaber, Hürriyet, Milliyet, Sözcü, Mynet internet gazeteleri seçilmiştir. Çalışma, 11.06.2021-21.06.2021 tarihleri arasında yayınlanan ve rastgele seçilen haberlerin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda ele alınan haberlerde yazım kurallarına uyulup uyulmadığını ortaya koymak hedeflenmiştir. Ayrıca internet gazetelerindeki kuralsızlığa ve haberlerdeki hatalı yazım biçimlerine dikkat çekmek de temel amaçlar arasında bulunmaktadır. Sonuç olarak gazetelerin başlık, yazım tekniği ve haber değerleri gibi kurallara uymadıkları görülmüştür. Ayrıca yayınların içerik olarak da etik dışı bir habercilik sergiledikleri saptanmıştır. Daha fazla tıklanmak ve reklam almak için kuralların göz ardı edildiği yayınlarda sansasyonel ifadeler, hatalı ve çarpıtılmış içeriklere ağırlık verilmiştir. Bu noktada yazım kurallarına özen gösterilmemesinde de gazetelerin haberleri hızlı yayma ve daha fazla reklam alma kaygılarının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, haber yazım kuralları, internet gazeteciliği, yeni medya

*Bu çalışma, İstanbul Gelişim Üniversitesi tarafından 2-3 Aralık 2021 tarihinde düzenlenen V. Uluslararası Yeni Medya Konferansı'nda sunulmuş ve özet bildiri olarak yayımlanmıştır.

**İstanbul Arel Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Dr. Öğr. Üye., ORCID: 0000-0002-4640-9819

ANALYSIS OF INTERNET NEWSPAPERS IN THE FRAME OF NEWS WRITING RULES

Göksel BASMACI*

Abstract

The evolution of internet technology has played decisive role in changing traditional journalistic practices and has brought about various transformations in the communication habits of the individual. In online journalism, where the basic rules of journalism are not adhered to, traditional principles have been replaced by new criteria. The collection, verification and writing processes of the news have been shaped according to the conditions of technology in the medium where transformations are experienced both in terms of content and form. At this stage, it can be said that there are irregularities in the writing of news that should be created in a certain system. On the basis of the problem in question, in this study, newspapers on the internet were analysed within the framework of the rules for writing news. In this context, we looked at news values, titles, writing techniques, visual elements and content errors. The universe of the study consists of online journals in Turkey. In that sense, the most followed internet newspapers Ensonhaber, Hürriyet, Milliyet, Sözcü, Mynet were chosen as the sample. The study limited itself to a review of randomly selected news published between 11.06.2021 and 21.06.2021. In this sense, it is about revealing whether or not the spelling rules are followed in the news discussed. In addition, drawing attention to irregularities in internet journals and incorrect spelling in news are among the main goals. As a result, it was found that newspapers did not respect rules such as title, writing technique and information values. Furthermore, the publications were found to be unethical in terms of content. Sensational statements, inaccurate and distorted content were highlighted in posts where the rules were ignored to get more clicks and ads. In addition, it is possible to say that the concerns of the newspapers to spread the news quickly and to receive more advertisements are effective in not paying attention to the spelling rules.

Keywords: *Internet journalism, journalism, new media, news writing rules,*

*Istanbul Arel University, Faculty of Communication, Department of Journalism, Asst. Prof., ORCID: 0000-0002-4640-9819

İNTERNET GAZETELERİNİN HABER YAZIM KURALLARI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ

GİRİŞ

Birtakım kurallar etrafında oluşturulması gereken haberler günümüzde internet yayıncılığıyla birlikte köklü bir dönüşüm içine girmiştir. Gazeteciliğin en temel değerlerinin ve tekniklerinin göz ardı edildiği çevrimiçi platformlarda haberler hazırlanırken kuralsızlık öne çıkmış ve çeşitli sorunlar görülmeye başlamıştır. Haberin doğrulanmasından başlıca, haber yazma tekniğinden görsel seçimine kadar her alanda görülen sorunlar gazetecilikteki ana kuralların sorgulanmasını beraberinde getirmiştir.

Öte yandan dijital ortamların işleyişine uygun olan yeni kurallar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak söz konusu mecraların dijital ortamlar için geliştirilen değerler konusunda da yeterli bir yayıncılık yaptığını söylemek mümkün değildir. Nitekim bu araştırmada söz konusu probleme odaklanılmış ve internet gazeteleri haber yazım kuralları üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın evrenini Türkiye’de yayınlanan internet gazeteleri, örneklemini *Ensonhaber*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sözcü*, *Mynet* gazeteleri oluşturmaktadır. 11.06.2021-21.06.2021 tarihleri arasında yayınlanan ve rastgele seçilen haberlerin incelenmesiyle sınırlandırılan çalışmada yazım kurallarına uyulup uyulmadığını ortaya koymak hedeflenmiştir. Buna ilaveten internet gazetelerindeki kuralsızlığa ve hatalı yazım biçimlerine dikkat çekmek de ana amaçlar arasında yer almaktadır. Söz konusu çerçevede kurgulanan çalışmada ilk olarak haber ve haber değerleri tanımlanmıştır. Daha sonra haber yazımında dikkat edilmesi gereken teknik hususlara yer verilmiştir. Ardından ise internet gazeteciliği kavramsal olarak ve olumlu-olumsuz yönleriyle aktarılmıştır. Son olarak ele alınan gazetelerdeki bulguların analizine geçilmiştir.

1. Haber ve Haber Değerleri

Herhangi bir yerde meydana gelen olaylarla ilgili gelişmeleri içeren haberi, yeni ve ilginç olan bir tür anlatı olarak tanımlanmak mümkündür

(Dursun, 2005, s. 70). Çeşitli metinlerin ve görsel öğelerin anlamlı bir bütün haline getirilmesi üzerinden kurgulanan haberlerde kitlenin dikkatini çekecek unsurlara ağırlık verilmektedir. Bu bağlamda halkı bilgilendiren ve insanların ilgisini çeken eylemlerin bir temsilini ortaya koyan her türlü içerik haber olarak değerlendirilmektedir. İnsanları yaşamsal bağlamda ilgilendiren olayları kapsayan haber bireysel olduğu kadar kitlesel anlama da karşılık gelmektedir. Yerel ve küresel ölçekte yaşanan siyasi, ekonomik, kültürel ve spor vb. konularda insanları ilgilendiren gelişmeleri içeren haber bilgilendiren, bilinçlendiren, eğlendiren ve eyleme teşvik eden bir role sahiptir (Tayfur, 2018, s. 11-27).

Haber oluşturulurken sistemsal unsurlarla birlikte hedef kitlenin beklentileri, gazetecilerin söz konusu alandaki deneyimi, toplumsal, siyasal ve kültürel faktörler metnin üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu noktada haberi uzman basın emekçileri tarafından beklentilere ve kriterlere göre kurgulanan bir içerik olarak da tanımlamak mümkündür (Herbert, 2000, s. 64). Haberi oluşturan kişinin bireysel katkıları, kurumun siyasal ve ekonomik hedefleri ve toplumun yapısı haberlerin kapsamı üzerinde etkilidir. Bu yönüyle haber, kurgusal bir içerik olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan bir gelişmenin haber haline gelmesi için çeşitli kurallara uygun bir anlatının ortaya konulması temel bir ilke olarak görülmektedir. Bu noktada haber değerleri olarak adlandırılan söz konusu unsurlar ele alınan konunun şekillenmesinde önemlidir.

Bu doğrultuda ilk olarak doğruluk ilkesine dikkat çekmek gerekmektedir. Gazeteciler bilgileri haber haline getirmeden önce doğrulamakla yükümlüdürler. Haber değerleri içinde önemli olan doğruluk, metindeki bilgilerin doğru olmasıyla ilgilidir. Bunun için belgelerin, görsellerin ve açıklamaların teyit edilmesi oldukça önemlidir (Tayfur, 2018, s. 16). Haber verilirken bilgilerin doğruluğunun araştırılması kamu yararı ilkesi çerçevesinde de kritik bir önem teşkil etmektedir.

Gazetecilikteki bir diğer önemli ilke gerçekliktir. Söz konusu değer bir olayın gerçekte var olup olmasıyla ilgili bir durumdur. Haber yapılırken en temel

hususlardan biri gerçeklerden yana bir tavır konulmasıdır. Girgin ve Özay'a (2013) göre, haberdeki gerçeklikte kaynağın güvenilirliği, metni yazan gazetecinin yaklaşımı ve etik ilkelere yüklediği anlam son derece önemlidir (s. 9).

Haberdeki önemli unsurlardan biri olan güncellik ise aktarılan konunun yeni ve geçerli olması ile ilgilidir. Söz konusu ilke haberin geniş kitleler tarafından takip edilmesini etkileyen önemli bir unsurdur (Tayfur, 2018, s. 17).

Gazetecinin tarafsızlığı en temel ilke olarak görmesi ve bu doğrultuda bilgileri dengeli şekilde aktarması da kıymetlidir. Gazetecinin görüşlerinin metinde yer almamasının sağlanması önem arz etmektedir (Eryılmaz, 2005, s. 157). Haberi okuyan, izleyen ya da dinleyen kişi için önemli olan gerçekleşen olayın kendisinden ibarettir. Bu nedenle haberde denge unsurunun sağlanması ve olayın muhataplarının görüşlerine yer verilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım ve gazetecinin kaynaklara olan mesafeli tutumu nesnelliğin sağlanması adına önem teşkil etmektedir. Yüksel'e (2010) göre, haberde dengeli bir söylem ortaya koymanın en kritik noktalarından biri "eşit alan-eşit zaman" koşulunun sağlanmasıdır. Haberde yer alan kişilerin ve kurumların eşit bir biçimde yer bulmasına karşılık gelen bu yaklaşım objektifliğin en temel belirleyicilerindedir (s. 109).

Haber değeri taşıyan bir olayın sadece doğru ve gerçek olması tek başına yeterli değildir. Bunun yanı sıra elde edilen bilgileri ve belgeleri anlamlı bir bütün haline getirmek de önemlidir. Söz konusu çerçevede bir anlam ortaya koymak için ise ayrıntılardan ziyade net ifadelerin ön plana çıkarılması gerekmektedir. Tokgöz'e (2005) göre, söz konusu ilke haberi okuyanların olayın özünü anlaması için önemlidir. Bu nedenle haber yazılırken metnin anlamlı bir devamlılığının ve sonucunun olmasına dikkat edilmelidir (s. 150).

Haberde kesinliğin sağlanması da en önemli unsurlardan biridir. Bunun için tutarlı söylemlere yer vermek en temel gereklilikler arasındadır (Schlapp, 2013, s. 77). Ayrıca kesinliği sağlamak adına doğru ve gerçek bilgilerin, belgelerin ve görsellerin yer alması gerekmektedir. Haberin anlamlılığını da pekiştiren kesinlik gazeteciliğin en önemli değerleri arasında yer almaktadır (Tokgöz, 2015,

s. 151). Bu çerçevede metinde ya da görselde yer alan içeriklerin örtüşmesinin gazeteci tarafından sağlanması temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Eksik ya da yanlış bilgilerin yer alması haberin değerini ve geçerliliğini etkileyen bir unsurdur (Tayfur, 2018, s. 17). Bu noktada haberdeki bilgilerin birbirini tamamlaması olarak tanımlanan tutarlılık ilkesi son derece önemlidir. Tutarlılığı sağlamak için başlıktan spota, gövde metninden sonuca kadar bütün bölümlerdeki bilgilerin örtüşmesi gerekmektedir (Arslan, 2009, s. 84).

Bir olayın çeşitli değerlere göre kurgulanıp anlamlı bir bütün haline getirilmesi olarak görülen haberi sistematik bir sürecin çıktısı olarak da tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda doğruluk, gerçeklik, tarafsızlık, yalınlık, güncellik ve tutarlılık gibi değerlerin dikkate alındığı haberlerde birtakım ölçütlere uyulup uyulmadığı son derece önemlidir. Öte yandan teknik hususlar da bir olayın haberleştirilmesinde kritik bir role sahiptir. Bu noktada haber yazımında dikkat edilmesi gereken teknik kurallara değinmek yararlı olacaktır.

2. Haber Yazım Kuralları ve Teknikleri

Haberde odaklanılan konunun içeriğine göre değişiklik gösteren yazım kuralları gazetecilikte dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu noktada gazetecinin kişisel yazım stiline yanı sıra doğru haber yazımında dikkat edilmesi gereken ilkelerin başında ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden ve kim sorularının yanıtlanması gelmektedir.

Gazeteci haber yaparken temel olarak altı soru üzerine yoğunlaşması gerekir. Haberdeki önemli olan unsur ne olduğu ile ilgilidir. Gazetecinin söz konusu soruyu birkaç cümle üzerinden açıkça yanıtlaması metnin anlaşılabilirliğinin sağlanması adına önemlidir. Bir diğer önemli nokta olayın ne zaman gerçekleştiğinin yanıtlanmasıdır. Bu soru giriş bölümünde mutlaka yanıtlanmalıdır. Daha sonra yer verilmesi gereken husus, nerede sorusuyla ilgilidir. Ardından ise neden, nasıl ve kim sorularının yanıtları gelmektedir. Bu çerçevede kurgulanan metnin okurlar tarafından anlaşılması kolay olduğu gibi habercilik kuralları adına da daha doğru bir gazeteciliğe karşılık gelmektedir (Eryılmaz, 2005, s. 159-160).

Gazetecilerin haber değeri taşıyan bir konuyu anlamlı bir hale getirebilmesinde önemli bir role sahip olan 5N1K kuralının uygulanması önemlidir. Arsan'a (2005) göre, söz konusu kuralların eksik olması halinde metin anlamsal açıdan kayba uğramaktadır. Okur üzerinde araştırılmamış ve doğruluğu sağlanmamış izlenimi oluşturmaktadır. Bu nedenle haberi yazan kişinin kurallara uygun bir söylem ortaya koyması kritik bir önem teşkil etmektedir (s.139).

Haber yazım kurallarında en önemli unsurlardan biri de yazım teknikleridir. Eryılmaz'a (2005) göre ters piramit gazetecilikte en fazla tercih edilen yazım yöntemlerinin başında gelmektedir. Bu teknikte ele alınan gelişmenin en önemli bilgileri haber metninin girişinde yer almaktadır. Söz konusu kısımda 5N1K'ya karşılık gelen cevapların olması gerekmektedir. Daha sonrasında ise konuyla ilgili detaylı bilgilere yer verilmektedir. Önemli bilgilerin en başta yer alması haber içeriğini okuyan kişilere bir kolaylık sağlamakla birlikte haberi düzenleyen editörlere de önemli bir alan yaratmaktadır (s. 161).

Haber yazımında kullanılan bir diğer teknik ise düz piramit yöntemidir. Bu modelde ilk olarak ayrıntılara yer verilir ve önemli bilgiler son kısımda aktarılır. Bu teknik, güncelliğini yitirmeyen olayların haberleştirilmesine tercih edilmektedir. Bununla birlikte haberin alıcı tarafının zamanı ve haberin verileceği süreyle alan sınırlı değilse kullanılmaktadır (Girgin & Özay, 2013, s. 170).

Ters piramit tekniğinden sonra en fazla tercih edilen yöntem ise dörtgen yazım tekniğidir. Kare tekniği olarak da bilinen yöntemde bilgilerin eş değer bir öneme sahip olması gerekmektedir. Haberın üst üste dörtgen bloklar şeklinde kurgulandığı teknikte kısa girişin ardından haberdeki detaylar eşit paragraflar eşliğinde gövde kısmında bulunmaktadır. Metnin gövde bölümünde ele alınan konunun içeriğine göre detaylara ve geçmişle ilgili bilgilere yer verilmektedir (Bülbül, 2000, s. 165). Bu yöntemden daha çok yorumlayıcı haberlerde yararlanılmaktadır. Haberi yazan kişi tarafından konuyu mantıklı zemine oturtmak için kullanılmaktadır (Tokgöz, 2015, s. 307).

Haber yazım kuralları çerçevesinde ele alınabilecek olan bir diğer

teknik ise serbest yazımdır. Haberdeki bilgilerin katı bir kurala bağlı kalmadan derlendiği bu yöntem daha çok televizyon, radyo, dergi haberlerinde ve gazete eklerinde tercih edilmektedir. Diğer yöntemlere göre daha rahat bir yazım biçimi olan teknik kuralsız olması nedeniyle eleştirilen bir yöntemdir. Tayfur'a (2018) göre, okura ya da izleyiciye doğrudan hitap eden bir söylemin ön plana çıktığı yöntemde belirli standartlardan ziyade haberi yazanın üslubu ve yaklaşımı dikkat çekmektedir (s. 60).

Öte yandan geleneksel yazım kurallarının yanı sıra internet gazeteciliğine yönelik de birtakım yöntemler geliştirilmiştir. Bu bağlamda geliştirilen yazım tekniği olan T modelinde, haberdeki gelişme özetlenmekte ve olayın nedenlerine odaklanılmaktadır. Tekniğin amacı, okurun olayla ilgili unsuru en başta görmesini sağlamaktır. Bu çerçevede birkaç cümleden oluşan özetleyici bir metin ortaya konulmaktadır. Söz konusu kısım T harfinin üst çizgisine karşılık gelmektedir. Ele alınan olayın nasıl meydana geldiğine ilişkin detaylı bilgilere ise T harfinin dikey kısmında yer verilmektedir (Gürcan, 2012, s. 32).

İnternet gazeteciliğinde uygulanan bir diğer yöntem ise çevrimiçi piramit tekniğidir. Bu yöntem günümüzdeki internet gazetelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. İlk olarak sitenin üst bölümüne başlık ve içeriğin temasını yansıtan bir metin konulmakta ve bunun üzerinden çeşitli bağlantı linki de verilmektedir. Böylece olayın arka plan bilgilerine ve detaylarına ilişkin çeşitli içerikler paylaşılmaktadır. Ters piramit tekniğiyle benzer bir işleyişe sahip olan teknikte haber metninin bölümleri çeşitli kişiler tarafından yazılabilmektedir. Buna ek olarak, farklı haber sitelerine de bağlantılar verilebilmektedir (Gürcan, 2012, s. 34).

Çevrimiçi platformlarda kullanılan bir diğer yazım tekniği kümelem yöntemidir. Özellikle son dakika haberciliğinde sıklıkla kullanılan teknik, son gelişmelerin en üstte yer alması ve gelişme yaşandıkça yeni bilgilerin üste çıkıp kümelenmesi üzerinden ilerlemektedir. Her gelişme üste çıktığı için bir önceki haber gelen sıcak haberle güncellenmektedir (Gürcan, 2012, s. 37).

Haber yazımında kullanılan teknikler bir olayın anlamlı bir metin olarak

kurgulanmasında son derece önemlidir. Okurun gelişmeleri belirli bir akış içerisinde anlamasını sağlayan haber yazım yöntemlerine uyum gösterilmesi bu nedenle kritiktir. Öte yandan tekniklerle birlikte haberlerin yazımında dikkat edilmesi gereken farklı kurallar da bulunmaktadır.

Bu noktada gazetecilikteki önemli unsurlardan biri haberin başlığıdır. Haberi okuyan kişilerin odak noktası olan başlık haberin değerini yansıtan bir etkiye sahiptir. Haberin temasını yansıtan başlıklar özet anlam taşımakla birlikte net olmalıdır. Bu bağlamda abartılı ifadelerin olmaması önemlidir. Metinle çelişmemesi ve haberdeki genel unsurlarla örtüşmesi gerekmektedir. Ayrıca gazetecinin yorumlarının bulunmaması da temel kurallardandır (Girgin & Özay, 2013, s. 88).

Söz konusu içeriksel özelliklere ek olarak biçimsel açıdan da başlığın belli kriterlere uygunluğu önem arz etmektedir. Haber yazım kuralları çerçevesinde doğru başlık kullanımı için başlığın ilk harfinin büyük olması sonrasında gelen kelimelerdeki harflerin küçük olması gerekmektedir. Bülbül'e (2001) göre de başlıkların yazım kuralları çerçevesinde ilk harfinin büyük olması daha uygundur. Haber başlıklarında yer alan harflerin büyük olması gibi bir koşul bulunmamaktadır. Öte yandan bütün harflerin büyük yazılması ise temel bir soruna karşılık gelmemektir (s. 240). Ancak kurumsal ve kişisel bağlamda çeşitli uygulamalar var olsa da doğru kullanımın ilk harfin büyük, sonrakilerin küçük olduğu yönündedir. Bunlara ilaveten başlıklarda mümkün olduğunca noktalama işaretlerine yer verilmemeye özen gösterilmelidir (Çetinkuş & Keleş, 2018, s. 35).

Öte yandan bilgisayar ve internet teknolojisi göz önünde buldurularak haber yazılırken biçimsel olarak da dikkat edilmesi gereken unsurlar bulunmaktadır. Geniş ya da dar satırlar yerine yalın ve anlaşılır cümlelere yer verilmelidir. Metinler arasındaki geçişler ara başlıklarla sağlanmalı ve habere canlı bir hava katılmalıdır. Paragrafların 2-3 cümleden, cümlelerin 20-28 kelimedenden oluşturulması yeterlidir. Bir iki tıklama üzerinden haber geçişlerini yapan okurlar için ara yüzün sade olması da önem arz etmektedir (Gürcan, 2012, s. 44-46).

İnternet ortamındaki haberlerin yazımında satır sayıları hesaplanırken bilgisayarların ortalama ekrana sığan satırları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda bölümler ve anlamlar arasındaki geçişlerin iyi bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Metnin okurların dikkatini dağıtıp dağıtmadığına da mutlaka dikkat edilmelidir (Gürcan & Birsen, 2001, s. 5).

Genel olarak özetlemek gerekirse hatasız haber yazmak için; başlık ve girişin birbiriyle uyum içinde olmasına, 5N1K sorularının cevaplarının bulunmasına, yalın bir anlatıyla birlikte kelime tekrarlarının olmamasına, tarafsız bir yaklaşımın egemen kılınmasına, kısaltma, kişi ve kurum adlarının doğru yazılmasına, sıfatların kullanılmamasına, yazım kurallarına uyulmasına dikkat edilmelidir (Çetinkuş & Keleş, 2018, s. 38).

Görüldüğü üzere gazeteciliğin doğru bir çerçevede ilerleyebilmesi ve haberlerin kuralına uygun bir düzlemde kurgulanması için çeşitli ilkeler geliştirilmiştir. Söz konusu unsurlar halka karşı bir sorumluluğu olan gazetecilik mesleğinin layığıyla yerine getirilmesi için oldukça önemlidir. Ancak olayların anlamlı bir metin haline getirilmesinde önemli olan unsurlar günümüz internet gazeteciliğinde birtakım sebeplerden dolayı göz ardı edilmektedir. Çevrimiçi ortamların yapısal özellikleriyle birlikte kurumların ekonomik ve siyasi kaygıları söz konusu problemin en temel nedenleri olarak görülebilir. Bu noktada mevcut sorunlu işleyişe geçmeden önce kısa bir şekilde internet gazeteciliğine ilişkin bilgi vermek çalışmaya katkı sağlayacaktır.

3. İnternet Gazeteciliği

20. yüzyılın son yıllarında geliştirilen internet birçok bilimsel çalışmanın, teknolojik yatırımın ve aynı zamanda askeri stratejinin bir ürünüdür (Castells, 2000, s. 45). İlk olarak ABD’de ortaya çıkan internet gazeteciliği 1995 yılında *The Washington Times* ve *New York Times* yayınlarının geleneksel mecralardaki haberlerini dijitalle aktarmasıyla başlamıştır. Daha sonraları Avrupa’da *International Herald Tribune* ve *Daily Mirror* gazeteleri de internete geçmiştir (Uçak, 2018, s. 19). Türkiye’de ise internette yayına başlayan ilk kurum 1995 yılında *Aktüel* dergisi olmuştur. Daha sonra aynı yıl içinde *Zaman*, 1996’da *Milliyet*,

1997 yılında *Sabah* ve *Hürriyet* gazeteleri çevrimiçi gazeteciliğe geçmişlerdir. Öte yandan *Milliyet* gazetesi, yayının bütününe çevrimiçi olarak okurlarına ulaştırarak bir ilki gerçekleştirmiştir (Aydoğan, 2013, s. 30).

1990'lı yılların sonlarına doğru gelindiğinde, internet sayfaları daha kolay düzenlenebilir hale gelmiş ve yeni araçlar geliştirilmiştir. 2004'te ise Web 2.0 teknolojisiyle bireylerin internete dâhil olması farklı bir internet ortamını beraberinde getirmiştir. Bu süreçte sosyal ağ ortamları geliştirilmiş, blog ve vikiler gibi sistemler ortaya çıkmıştır. Kaydedilebilir yazı, fotoğraf, video olanağını getiren gelişmelerle farklı bir iletişim sistemi yaratılmıştır (Poe, 2015, s. 378).

Gelinen noktada yeni medya platformları üzerinden şekillenen internet gazetelerinde içeriklerin hazırlanması, dağıtımı ve alınması aşamalarında köklü bir dönüşüm yaşanmıştır (Knox, 2007, s. 19). İnternet gazeteciliği haberlerin toplanması, aktarılması, çeşitli formatları barındırması, geniş bir depoya sahip olması ve editoryal açıdan önemli kazanımları beraberinde getirmiştir (Pavlik, 2013, s. 287). Bu çerçevede geleneksel ortamlardan farklılaşan yeni medya ortamları çok yönlü bir iletişim sistemi ortaya koymasından dolayı daha etkileşimli yapı ortaya çıkarmıştır. Bu etkisi nedeniyle güçlü bir etkileşim ağı yaratan ortamda yepyeni bir potansiyel oluşmuştur (Dijk, 2016, s. 22). Etkileşimli ve düşük bütçeli yapısı nedeniyle farklı kesimlerden bireylerin gazetecilik yapmasına da olanak sunan mecralar, güncellik ve hızlilik gibi avantajlar nedeniyle daha geniş bir kitleye hitap etmiştir (Köse, 2007, s. 353).

Bu noktada internet teknolojisinin sunmuş olduğu hipermetin özelliği de değerli bir kazanım olarak görülmektedir. Söz konusu teknikle çeşitli dosyalara bağlantı linkleri verilmekte ve okur kitlenin daha fazla bilgiye sahip olması için bir zemin oluşturulmaktadır. Metin, görsel ve ses dosyalarını çok yönlü bir şekilde dolaşıma sokan internet zaman ve mekân sınırını da ortadan kaldırmaktadır (Yüksel & Gürcan, 2005, s. 202). Ayrıca geleneksel gazetelere göre daha az bir maliyetle yürütülebilmesi ve aktif iletişim ortamının var olması da en önemli kazançlar arasında yer almaktadır (Bulunmaz, 2011, s. 35).

İnternet gazeteciliğindeki en önemli kazanımlardan birisi de arşivleme

özelliğidir. Gazetecinin ve okur kitlenin dilediği içeriğe istediği zaman ulaşabilmesini mümkün kılan bu kazanım yeni medya ortamındaki habercilik pratikleri için önemli bir avantajdır (Garrison, 1997, s. 81).

Yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimler gerek haberi hazırlayan gerekse de okuyanlar arasında çeşitli dönüşümlere neden olmuştur. Gazeteler yeni teknikler üzerinden haberlerdeki içerikleri farklı medya formatlarında sunabiliyorken kullanıcılar da detaylı bilgilere erişebilme hakkına sahip olmuşlardır (Atabek, 2003, s. 61). Geleneksel medya kurumlarına olan güvenin ve ekonomik gelirlerin azaldığı dönemde ayrı önem kazanan internet gazeteciliğiyle yurttaşlar kendini ifade edebilme fırsatına kavuşmuş ve yeni medyanın sunduğu olanaklarla gazeteciliğin köklü bir dönüşüme girdiğine şahit olunmuştur (Deuze, Bruns & Neuberger, 2007, s. 322). Öyle ki profesyonel içerik üreten gazetecilerle birlikte teknolojik imkânlardan yararlanan yurttaşlar haber üretebilir ve yayabilir hale gelmiştir (Erdoğan, 2014, s. 79).

Dijital mecralarda faaliyet gösteren gazetelerdeki etkileşim üzerinden haberi yazan kişi ve okur kitle arasında yeni bir dil ortaya çıkmıştır. Haberi alan tarafının içeriğe anında yorum yoluyla gazeteye ulaşabilmesi ve içerik üzerindeki kontrole de sahip olması çok yönlü bir etkileşimin olduğunu göstermektedir (Beyers, 2004, s. 11-20). Farklı dünya görüşüne sahip kişilerin ve yapıların üretim ve yayma sürecine ortak olduğu internet gazeteciliğindeki pratikler modern ve bir katılımcılık sistemi ortaya çıkarmıştır (Spence & Quinn, 2008, s. 264).

Öte yandan geleneksel gazetecilikteki yanıltıcı ve sahte içeriklerin internet gazeteciliğinde de yoğun şekilde kullanılması söz konusu aracın sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Özellikle de dijital mecralardaki daha fazla tıklanma, kazanma ve paylaşılma eylemi sorunun boyutlarını daha önemli hale getirmektedir (Pangrazio, 2018, s. 7). Haberi okuyan bireyler fazlasıyla bilgi almakta, neyin doğru neyin gerçek olduğu net biçimde anlayamamaktadır. Bu yönüyle internet kaynağın güvenilirliği gibi önemli bir sorunu da beraberinde getirmiştir (Aydın, 2011, s. 118). Bu noktada internet gazeteciliğinde hızlılığın doğru haberciliğin önüne geçtiğine dikkat çekmek gerekmektedir. Bunun için haberlerdeki bilgilerin çeşitli kaynaklardan doğrulanması, yazım kurallarına ve

etik ilkelere uygunluğunun sağlanması temel bir gereklilik olarak görülmelidir.

Söz konusu soruna ilaveten özel yaşamın gizliliğinin ihlal edilmesi de en önemli problemlerden biridir. Kişilerin sosyal medya ortamlarındaki paylaşımlarını izinsiz bir şekilde kullanan medya kurumları bu yönüyle etik dışı bir yayıncılık sergilemektedirler. Bununla birlikte haberin gerçek kaynağının gösterilmemesi de en temel sorunlar arasında yer almaktadır. İnternet teknolojisinin doğası gereği hızlıca yapılabilen bir işlem olan kopyala-yapıştır, içeriği üreten asıl kaynak için ciddi bir ihlale karşılık gelmektedir. Haberi üreten kurumun ya da kişinin emeğine yönelik etik dışı bir eylem olan kaynak sorunu internet gazeteciliğinin ana sorunları arasında görülmektedir. Öteyandan haberin ve reklamın iç içe geçmesi de etik dışı bir durum olarak değerlendirilebilir. Öyle ki, haberin kendisiymiş gibi kurgulanan reklamlar üzerinden merak oluşturularak bireyler manipüle edilmektedir. Özellikle internetin hipermetinselliğinden yararlanılarak haberde geçen kelimeler üzerinden çeşitli reklam sayfalarına yönlendirmeler görülmektedir. Söz konusu sorun internet gazeteciliğindeki ciddi etik ihlaller arasında değerlendirilebilir. İnternet gazeteciliğinde ve yeni medya ortamlarında görülen bir diğer sorun nefret söylemidir. Siyasal, ırksal, dinsel, cinsel olarak ve yabancılarla ilgili nefret söylemlerinin sıradanlaştırıldığı ortamda aşağılama, hakaret ve ötekileştirme eylemleri sıklıkla görülmektedir. Son olarak haberlerin kasıtlı olarak yanıltıcı bir şekilde kurgulanması da önemli bir problemdir. Daha fazla reklam almak ve kazanç elde etmek için kurumlar tarafından yapılan eylem habercilik bağlamında önemli bir etik ihlale karşılık gelmektedir (Binark & Bayraktutan, 2013, s. 58-87).

Bunlarla birlikte internet gazetelerinin teknik ve biçimsel bağlamda da olumsuz bir yayıncılık yürüttüklerini söylemek mümkündür. Haberciliğin temel kurallarının göz ardı edildiği ortamda internetin sahip olduğu özellikler, ekonomik gerekçeler ve çalışanların yeterli donanımına sahip olmaması nedeniyle problemlerin olduğu görülmektedir. Nitekim araştırmanın bu bölümünde söz konusu sorunsal ele alınmış ve bulgular üzerinden bir tartışma ortaya konulmuştur.

4. Araştırmanın Yöntemi ve Bulguları

Bu çalışmada internet gazeteleri haber yazım kuralları bağlamında analiz edilmiştir. Alexa'nın (2021) verilerine göre, Türkiye'de en fazla takip edilen *Ensonhaber*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sözcü*, *Mynet* gazeteleri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, 11.06.2021-21.06.2021 tarihleri arasında yayınlanan haberlerin incelenmesi üzerinden sınırlandırılmıştır. Rastgele seçilen haberlerin analiz edildiği çalışmada beş farklı içerik üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Ele alınan gazetelerdeki haberlerde yazım kurallarına uyulup uyulmadığını ortaya koymak hedeflenmiştir. Ayrıca gazetelerdeki kuralsızlığa ve haberlerdeki hatalı yazıma dikkat çekmek bir diğer amaç olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede çalışmada gazeteler haber değerleri, başlıklar, yazım teknikleri, görseller, içerikteki hatalı uygulamalar üzerinden analiz edilmiştir.

Ensonhaber

Ana Başlık: İBB'nin LGBT'lilere yönelik eğitiminin maliyeti

Üst Başlık-1: GAY, LEZBİYEN, TRAVESTİ KİM KİMDİR KURSU (Fotoğrafla birlikte)

Üst Başlık-2: Heykel İşlerinden Kalan Parayı da Bu İşe Harcadılar (Fotoğrafla birlikte)

Ara Başlık-1: KİTAPEVLERİ DE DESTEK VERİYOR

Ara Başlık-2: EĞİTİM MALİYETİ 58 BİN LİRA

Spot: İBB İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı tarafından tüm personellerin katılma zorunluluğu olan LGBT konulu "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" eğitimine 58 bin lira harcadığı ortaya çıktı.

KİTAPTEVLERİ DE DESTEK VERİYOR

İnternet üzerinden verilen eğitimle ilgili İBB'nin kendisine bağlı kitapçıları da hareket geçmiş durumda.

Bu kapsamda İstanbul Kitapçısı'nda pek çok kitap ve dergi mağazalardan ve internet sitesinden satışa sunuldu.

EĞİTİM MALİYETİ 58 BİN LİRA

Büyük tartışma yaratan bu eğitimlerin maliyetleri de ortaya çıktı.

Buna göre İBB kasasından LGBT'lilere yönelik "**Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi**" için 58 bin lira çıktı.

11.06.2021 tarihli haberde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimi ele alınmıştır. Haberin başlıklarında içerik ve teknik olarak sorunların olduğu görülmektedir. Başlıkların üçünü büyük harflerle yazan gazete teknik olarak hatalı bir yazım biçimini kullanmıştır. Aynı zamanda İBB ve LGBT ifadelerinin ilk kullanımda açık bir şekilde yazılması ve daha sonraki kullanımlarda kısaltılmış olarak verilmesi gerekmektedir. Öte yandan başlıklardaki söylem üzerinden etik dışı yayıncılığın yapıldığı da görülmektedir. Görsel üzerindeki her iki başlıkta da olayı "küçük gören, aşağılayan" bir söylemi tercih eden gazete bu yönüyle olumsuz bir habercilik örneği ortaya koymuştur. Ötekileştirici bir haber dilini kullanan gazetenin nefret söylemine ve ayrımcılığa başvurduğu söylenilebilir. Başlıklarda, görselde ve içerikte çeşitli sorunların olduğu haberde net bir yazım tekniği de görülmemektedir. Ayrıca öne sürülen iddialar somut bulgular üzerinden aktarılmamış ve olayın taraflarının görüşlerine yer verilmemiştir. Bu yönüyle haber değerleri bağlamında doğruluk, gerçeklik, nesnellik gibi temel değerlerin önemsenmediği görülmüştür. Nihayetinde biçimsel olarak ve içeriksel açıdan çeşitli eksikliklerin olduğu metinde yetersiz ve doğru olmayan bir habercilik örneği sergilenmiştir.

Hürriyet

Ana Başlık: Kerem Aktürkoğlu'nun büyük şanssızlığı! Türkiye - İtalya maçına geldiler ama...

Ara Başlık-1: 4 GÜN DAHA BEKLEYECEKLER

Ara Başlık-2: MARSİLYA VE 10 MİLYON EUROLUK İDDİA

Ara Başlık-3: BAKAN KASAPOĞLU DA TRİBÜNDEYDİ

Spot: A Milli Futbol Takımı'nın EURO 2020 kadrosunda bulunan Galatasaray'ın genç yıldızı Kerem Aktürkoğlu'nu izlemeye gelen Fransız kulübü scoutları, genç yıldızın 23 kişilik kadrosunda yer almaması nedeniyle hayal kırıklığı yaşadılar.

Kerem Aktürkoğlu'nun büyük şanssızlığı! Türkiye - İtalya maçına geldiler ama...

En Çok Okunan Haberler

- Son Dakika: Başakşehir Transfer Haberi: Serkan-
Majin, kulübüne tutkunu Özgür Güder'i istiyor
- Son Dakika: Porton'un Vitor Pereira
peşine! Transferlistesi kızı seçti...
- Son Dakika Transfer haberleri: Başakşehir
Kadın Basketbol Takımı, İsmail Naci Topal'la
sözleşmeye yarınladı
- Son Dakika: Başakşehir Transfer Haberi: Başakşehir,
Luis Milla'nın kadrosuna
katılmak istiyor
- TFF 1. Lig ne zaman başlayacak? İlgili 2021-2022
TFF 1. Lig sezonu başlangıç tarihi

4 GÜN DAHA BEKLEYECEKLER

Fransız scoutlar Roma'da açılış maçından üçgün ayrılırken, Kerem Aktürkoğlu'nu canlı izlemek için bir sonraki Galler maçını beklemeye koyuldular.

MARSİLYA VE 10 MİLYON EUROLUK İDDİA

Bu sezon gösterdiği performansla Avrupa'nın da dikkatini çeken genç oyuncunun EURO 2020 performansı da transfer için belirleyici olacak.

Fransızların Kerem için 10 milyon euroluk bütçe ayırdığı iddia ediliyor.

BAKAN KASAPOĞLU DA TRİBÜNDEYDİ

A Milli Takım'ın İtalya ile oynadığı karşılaşmayı Gençlik ve Spor Bakanı Mehmet Muhamem Kasapoğlu tribünde izledi. Kasapoğlu, açılış maçını, MHP Kocaeli Millîvekili Saffet Sancaklı, TFF Başkanı Nihat Özdemir, eski spor bakanı Osman Aşkın Bak, eski milli takım teknik direktörü Mircea Lucescu ve yöneticilerle takip etti. Alanya Spor Başkanı Hasan Çavuşoğlu ve eski milli futbolcu Erme Belözöğlu da tribünde yer aldı.

12.06.2021 tarihli haberde Kerem Aktürkoğlu isimli futbolcu ele alınmıştır. Ana başlıkta açık olmayan ifadeler kullanan gazete merak unsuru oluşturmak için haber değerlerini ve kriterlerini göz ardı etmiştir. Belirsiz bir söylem üzerinden kurgulanan ana başlıkta ve haberin devamındaki başlıklarda da benzer sorunların olduğu görülmektedir. Öte yandan ara başlıkların tamamında büyük harf kullanan gazete yazım biçimi hataları yapmıştır. Görüntü üzerinden manipülasyon yapılan haberde Galatasaray'ın futbolcusu Aktürkoğlu'na Marsilya forması giydirilmiştir. Bu yönüyle haberin metninde ve görselinde doğrulanmayan ve gerçek dışı bilgilere yer verildiği görülmüştür. Bununla birlikte haberle ilgili olmayan bilgiler paylaşılmış ve böylece okurların sitede fazla zaman geçirmesi sağlanmıştır. Örneğin "Bakan Kasapoğlu da tribündeydi" başlığı haberin kapsamının dışında olmasına rağmen metinle ilişkilendirilmiş ve söz konusu çerçevede kullanılmıştır. Öte yandan haber yazım tekniği olarak da kurala bağlı kalınmamış ve karmaşık bir kurgu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle gazetenin olumsuz ve etik dışı bir habercilik örneği sergilediğini söylemek mümkündür.

Milliyet

Ana Başlık: Son dakika... Resmen patladı! Acil önlem paketi devrede

Üst Balık-1: ARTIK BAŞA ÇIKAMIYORLAR (Fotoğrafla birlikte)

Üst Başlık-2: Acil durum ilan edildi (Fotoğrafla birlikte)

Ara Başlık-1: YENİ ÖNLEMLER

Ara Başlık-2: DELTA PANİĞİ!

Ara Başlık-3: HASTALAR KENDİNİ GRİP SANIYOR

Ara Başlık-4: AŞI NE KADAR ETKİLİ

Ara Başlık-5: 4. DALGA DOĞABİLİR

Ara Başlık-6: İSTANBUL'DA 7 MİLYONUN ÜSTÜNDE

Ara Başlık-7: AÇIK HAVADA MASKE ÇIKABİLİR

Spot: Gelen bir son dakika haberine göre; geçtiğimiz aylarda Türkiye'de de görülen ve tedbirleri kaldırmak üzere olan İngiltere'yi felce uğratan Delta varyantı, şimdi de o ülkeyi şoka soktu. Vaka patlaması yaşanan ülkede acilen yeni önlemler devreye alınıyor.

YENİ ÖNLEMLER

Yetikler, salgının artması üzerine Moskova'da eğitim, sağlık ve perakende satış mağazaları ile kamu taşımacılık sektöründe çalışanların zorunlu aşı olmaları şartı getirdi.

İSTANBUL'DA 7 MİLYONUN ÜSTÜNDE

İstanbul'da uygulanan birinci doz aşı sayısı 4 milyon 801 bin 373, ikinci doz aşı sayısı 2 milyon 325 bin 347, toplam 7 milyon 126 bin 720, Ankara'da birinci doz aşı sayısı 2 milyon 170 bin 326, ikinci doz aşı sayısı 1 milyon 192 bin 987, toplam 3 milyon 363 bin 313, İzmir'de ise birinci doz aşı sayısı 1 milyon 731 bin 863, ikinci doz aşı sayısı 973 bin 641, toplam 2 milyon 705 bin 504 doz oldu.

AÇIK HAVADA MASKE ÇIKABİLİR

Yatandaşın en merak ettiği konuların başında gelen maske kullanımı konusuna da değinen Prof. Dr. Kemal Memişoğlu, temmuz-аğustos aylarında kısıtlamaların esnetileceğini söyledi. Memişoğlu, "Maske ne zaman çıkacak?" sorusunu da şöyle yanıtladı:

21.06.2021 tarihli haberde koronavirüs salgını ele alınmıştır. Haberin ana başlığında büyük bir belirsizlik hâkim olduğu görülmektedir. Haberin içeriğine dair bir bilginin verilmediği başlıkta manipülatif bir söylem ve bunu pekiştiren bir görsel tercih edilmiştir. Öte yandan ara başlıklarda da benzer bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Ayrıca ara başlıklarda biçimsel açıdan ve içeriksel olarak sorunlar mevcuttur. Başlıkların tamamında büyük harf kullanan gazete yalın, sadece ve anlaşılır kurgu yerine karmaşık olan bir habercilik dilini kullanmıştır. Söz konusu başlıklarda haberin temasının dışına çıkmış ve kullanıcıların daha fazla vakit geçirmeleri hedeflenmiştir. Fotoğrafta ise insanların yakıldığı yönünde bir algı oluşturan gazetede bu yönüyle de gerçek olmayan bir habercilik sergilenmiştir. Haberin genelinde bütüncül bir akıştan ziyade dağınık ve çeşitli konulara değinilen bir söylem tercih edilmiştir. Belirli bir haber yazım kuralına dayanan tekniğin bulunmadığı içerikte genel itibarıyla kurallara uygun olmayan bir yayıncılığın tercih edildiği görülmektedir. Bu yönüyle ele alınan gazetenin temel değerler, kurallar ve etik ilkeler bağlamında yetersiz bir yayıncılık yürüttüğü söylenebilir.

Sözcü

Ana Başlık: Ermenistan'da oy sayım işlemi bitti: Sandıkta zafer Paşinyan'ın

Ara Başlık: PAŞİNYAN GECE YARISI İLAN ETTİ

Spot: Ermenistan'da yapılan erken seçimlerde oy sayım işlemi tamamlandı. Seçim Komisyonu, Başbakan Nikol Paşinyan'ın partisinin oyların yüzde 53.92'sini alarak sandıktan zaferle çıktığını duyurdu.

Dağlık Karabağ'da [Azerbaycan](#)'a karşı büyük bir hezimet yaşayan ve ardından protestoların hedefi olan Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, ordunun darbe girişiminin ardından istifa ederek ülkeyi erken seçime götürme kararı almıştı.

Ermenistan'da halk dün sandık başına giderken, oy sayım işlemleri bu sabah itibarıyla tamamlandı. [Seçim](#) Komisyonu'nun açıkladığı verilere göre 2.6 milyon seçmenin bulunduğu ülkede halkın yüzde 49.4'ü sandığa gitti.

PAŞİNYAN GECE YARISI İLAN ETTİ

Başbakan Nikol Paşinyan, oy sayım işlemi sürerken gece yarısı kameralar karşısında yaptığı açıklamada, "Ermeni halkı seçimini yaptı. Beklenen sonuç oldu. Biz de bu seçimlerde Ermenistan halkının zaferini öngörüydük. Sivil Sözleşme Partisi'nin parlamentoda çoğunluğu kazandığı şimdiden belli. İkna edici bir çoğunluğa sahip olacağız" dedi.

21.06.2021 tarihli haberde Ermenistan’da yapılan seçimler ele alınmıştır. Söz konusu metindeki ana başlık biçimsel ve içeriksel olarak kurallara uygun bir çerçevede kurgulanmıştır. Ancak ara başlıkta biçimsel olarak hatalı bir tutum sergilenmiş ve bütün harfler büyük olarak yazılmıştır. Haberde ara başlığın büyük harflerle yazılmış olması gazetenin ana başlıktaki eyleminin bilinçli bir çerçevede olmadığını göstermektedir. Söz konusu sorunun dışında haber yazım tekniği ve söylem olarak kurallara uygun bir habercilik sergilenmiştir. Çevrimiçi ters piramit tekniğinden yararlanan haberde doğru, gerçek ve yalın bir anlatı kullanılmıştır. Bununla birlikte kullanılan görsel de haberle uyumludur. Nihayetinde gazetenin ara başlıklar dışında kurallara uygun olan bir yayıncılık ortaya konulduğunu söylemek mümkündür.

Mynet

Ana Başlık: Gasp dehşeti! Çantasını almak için genç kadını yumruklayıp sürüklediler

Üst Başlık: “ABLA BİR SANİYE BAKAR MISIN DEDİ” SONRASI KORKUNÇ!
(Fotoğrafla birlikte)

Spot: Adana’da 2 kişi, yumruk atıp çantasını almaya çalıştıkları kadını sürükleyerek yaraladı. Genç kadın hastaneye kaldırıldı, olaydan sonra gözaltına alınan şüphelilerden biri tutuklandı.

Edinilen bilgiye göre, merkez Seyhan ilçesi Havuztubağçe Mahallesi 15030 sokakta evine giden Süheyla K.’nin (35) yanına yaklaşan 2 kişiden biri ‘Abla bir saniye bakar mısın?’ dedikten sonra kadına yumruk attı. Şahıslar yere düşen kadının çantasını almaya çalıştı. Ancak kadın çantasını vermeyince bu kez şahıslar kadını sürükledi. Buna rağmen çantayı alamayan kapkaççılar olay yerinden kaçtı. Zanlıların kaçma anı ise saniye saniye görüntülendi. Yumruk yiyen ve sürüklenen kadın yaralanıp şoka girer Yaralı kadın, vatandaşların çağırıldığı ambulans ile Seyhan Devlet Hastanesine kaldırıldı.

Hastanede ifadesi alınan Süheyla K., “İki kişi karşımdan geliyor bana ‘abla bakar mısın?’ dediler sonra biri bana yumruk attı. Yumruk atınca yere düştüm ve beni sürüklediler. Çantamı alamayınca kaçtılar” dedi.

Olay yerine gelen Adana Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı Gasp Büro Amirliği ekipleri, şüphelilerin kimliklerinin belirlenmesi ve yakalanması için çalışma başlattı. Bölgedeki güvenlik kamerası görüntülerini incelemeye alan polis, şüphelilerin, Hüseyin Ö. (18) ile M.Ç. (17) olduğunu tespit etti. Adreleri belirlenen şüpheliler, Dağlıoğlu Mahallesi’nde saklandıkları evlere yapılan baskında gözaltına alındı.

21.06.2021 tarihli haberde gasp olayı ele alınmıştır. Haberdeki ana başlıkta biçimsel kurallara uygun bir örnek ortaya konulmuştur. Ancak söz konusu başlıkta içeriksel olarak bir belirsizlik söz konudur. Olayla ilgili net ifadeler kullanılmamış ve merak oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşımını haber fotoğrafı ve görseldeki başlıkla da pekiştiren gazete belirsiz bir söylem tercih etmiştir. Bu yönüyle hatalı gazetecilik örneği sergileyen gazete üst başlıkta da biçimsel açıdan hatalar yapmış ve metnin tamamını büyük harflerle yazmıştır. Haberde konu geçişlerinde ara başlık tercih edilmemesi yönüyle de hatalı yayıncılık ortaya koyan gazete çevrimiçi ters piramit tekniğini ise doğru şekilde uygulamıştır. Teknik açıdan bütünlüğün olmadığı haberde gazetenin olumlu ve bilinçli bir gazetecilik örneği ortaya koymadığını söylemek mümkündür.

SONUÇ

İnternet gazetelerinin haber yazım kurallarına uyup uymadığına odaklanılan araştırmada elde edilen bulgular haber değerleri, yazım teknikleri, başlıklar, görseller, yazım hataları bağlamında incelenmiştir. Buna göre ele alınan yayınların yazım tekniklerine bağlı kalmadan “sistemli” bir kuralsızlığa yöneldikleri görülmüş ve bütüncül anlatının sağlanamadığı saptanmıştır. Bununla birlikte haberlerdeki en önemli unsurlardan olan başlıklarda yazım kurallarına uyulmamış ve bulguların tamamında hatalı eylemlere başvurulduğu görülmüştür. Sansasyonel, magazinsel ve manipülatif söylemlerin tercih edildiği başlıklarda açık, net ve yalın anlatı ortaya konulamazken belirsiz bir dilin kullanıldığı da saptanmıştır. Söz konusu yaklaşımını görsel seçiminde sürdüren gazeteler hatalı bir yayıncılık ortaya koymuşlardır. Öte yandan doğruluk, gerçeklik ve nesnellik gibi değerleri göz ardı eden gazeteler haberlerde etik dışı tutum sergilemişlerdir. Haber yazım kurallarına uyumun olmadığı yayınlarda çok açık bir kuralsızlığın egemen olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, gazetelerin haber yazım kuralları bağlamında olumsuz bir yayıncılık yürüttükleri görülmüştür.

Bu noktada topluma karşı bir sorumluluğu bulunan söz konusu gazetelerin içeriksel ve biçimsel olarak kuralları ve kamu yararını odak noktasına alan bir yayıncılık sergilemeleri gerektiğine dikkat çekmekte yarar vardır. İnternet gazetelerindeki haberi hızlı ve ilk veren olma rekabeti hangi konuda olursa

olsun doğrulara ve nesnellığe gölge düşürmeyecek bir nitelikte olmalıdır. Bu nedenle internet gazetelerinin haberciliğin temel kuralları konusunda dikkatli ve sorumlu yayıncılık ortaya koymaları gerekmektedir. Söz konusu problemleri işleyişin önüne geçmek adına meslek örgülerinin ve basın kurumlarının çeşitli eğitimler düzenlemeleri ve basın emekçilerini bilgilendirmeleri gerekmektedir. Öte yandan internet gazeteleri için doğru haber yazım kuralları gibi materyallerin hazırlanması da gazeteciler için yararlı olacaktır. Ayrıca basın kurumlarının da bu doğrultuda girişimlerde bulunması önem arz etmektedir. Bu çerçevede atılacak adımların kurumsal ve bireysel düzeyde daha doğru ve etik yayıncılığa zemin hazırlayacağını söylemek mümkündür. Bu noktada haberleri hızlı vermek ve daha fazla kazanç elde etmek gibi hedefler etrafında kendisini konumlandıran gazeteciliğin söz konusu kapsamda ne kadar istekli olacağı ise temel bir sorunsal olarak dikkatleri çekmektedir.

Kaynakça

Alexa. (2021, 11 Haziran). Erişim adresi: <https://www.alexacom/topsites/countries/TR>.

Arsan, E. (2005). Haber ve Habercilik. Ed. S. Alankuş. *Gazetecilik ve Habercilik* (s. 137-152). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Atabek, Ü. (2003). İletişim Teknolojileri ve Yerel Medya için Olanaklar. Ed. S. Alankuş. *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya* (ss. 61-91). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Aydın Ş. O. (2011). Teknoloji, Haber, Nesnellik: Yeni Medya Üzerine Tartışma Notları. Ed. Z. Hepkon. *İletişim ve Teknoloji* (ss. 103-120). İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Aydoğan, D. (2013). Türkiye’de Dijital Gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet Gazeteleri Örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3 (3), 26-40.

Beyers, H. (2004). Interactivity and Online Newspapers: A Case Study on Discussion Boards. *Convergence*. 10 (4), 11-20.

Binark, M. & Bayraktutan, G. (2013). *Aydın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Bulunmaz, B. (2011). İnternet Gazeteciliğinin Medya Dünyası İçindeki Rolü ve Ekonomik Boyutları. *Marmara İletişim Dergisi*. (18), 27-46.

Bülbül, A. R. (2000). *Genel Gazetecilik Bilgileri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Bülbül, A. R. (2001). *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Castells, M. (2000). *The Rise of Network Society*. UK: Blackwell Publishers.

Çetinkuş, H. & Keleş, N. (2018). *Muhabir, Habercinin Temel Kitabı*. Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları.

Deuze, M, Bruns, A. & Neuberger, C. (2007). Preparing For An Age Of Participatory News. *Journalism Practice*. (1) 3, 322-338.

Dijk, J. V. (2016). *Ağ Toplumu*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Dursun, Ç. (2005). Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek. Ed. S. Alankuş. *Gazetecilik ve Habercilik* (ss. 69-90). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Erdoğan, İ. (2014). Yeni Medya Gazeteciliğinde Etik Bir Paradigma Belirlemenin Kapsamı ve Sınırları. Ed. E. E. Baştürk Akça. *Yeni Medya Yeni Pratikler Yeni Olanaklar* (ss. 79-102). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Eryılmaz, T. (2005). Muhabirliğe Kısa Bir Bakış. Ed. S. Alankuş. *Gazetecilik ve Habercilik* (ss. 153-167). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Garrison, B. (1997). Online Services Internet in 1995 News Rooms. *Newspapers Reserach Journal*. 18 (3-4), 79-93.

Girgin, A. & Özay, S. (2013). *Haber Yazmak*. İstanbul: Der Yayınları.

Gürcan H. İ. & Birsen H. (2001). Haberin İnternette Yeni Bir Görünümü: Portallarda Haber. *VI. Türkiye'de İnternet Konferansı*. 9-11 Kasım 2000. İstanbul: Askeri Müze Harbiye Kültür Sitesi.

Gürcan, H. (2012). İnternet Haberciliğinde Yazım Tekniği Yaklaşımları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 1 (12), 27-54.

Herbert, J. (2000). *Journalism in The Digital Age*. Oxford: Focal Press.

Knox, J. (2007). Visual-Verbal Communication on Online Newspaper Home Pages. *Visual Communication*. (6) 1, 19-53.

Köse, H. (2007). *Alternatif Medya*. İstanbul: Yirmidört Yayınevi.

Pangrazio, L. (2018). What's New about Face News? Critical Digital Literacies in an Era of Fake News, Post-Truth and Clickbait. *Páginas de Educación*. 11 (1), 6-12.

Pavlik, J. V. (2013). *Yeni Medya ve Gazetecilik*. Çev. M. Demir & B. Kalsın. Ankara: Phonix.

Poe, M. T. (2015). *İletişim Tarihi*. İstanbul: Isık Yayınları.

Schlapp, H. (2013). *Gazeteciliğe Giriş*. Ankara: Vestfalya Yayınevi.

Spence, E. H. & Quinn, A. (2008). Information Ethics as a Guide for New Media. *Journal of Mass Media Ethics*. (23), 264-279.

Tayfur, G. (2018). *Haber Toplama, Yazma ve Yayınlama Teknikleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Tokgöz, O. (2015). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.

Uçak, O. (2018). *Dijital Medya ve Gazetecilik*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Yüksel, E. & Gürcan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Yayınları.

Yüksel, E. (2010). *Medya ve Habercilik*. Konya: Çizgi Kitabevi.